

DOSYA/GÖZLEM VE GÖRÜŞLER**YENİ BİR SENDİKACILIK
HAREKETİ'NİN İMKANLARI***İhsan ÇARALAN**

Bugün Türkiye'de (tabii dünyada da), işçi sınıfı mücadelesinden söz edildiğinde en çok merak edilen iki sorunun; "Sendikalar nereye gidiyor" ve "Sendikalar içine sürüklendikleri bu kaostan nasıl çıkacaklar" soruları olduğunu söylersek bir abartı yapmamış oluruz.

Bu soruların yanıtını sadece sendikalı işçiler, sendikacılar ya da sendikalarla ilgilenen çevreler merak etmiyor; sendikasız işçiler başta olmak üzere tüm emekçiler, emekliler, üniversite öğrencileri, doktorlar, mühendisler, bilim çevreleri, köylüler, hatta esnaf da merak ediyor. Çünkü, sendikalar sadece işçilerin yaşama ve çalışma koşullarını iyileştirmekle sınırlı örgütler değil; aynı zamanda ülkenin demokratikleşmesi, bağımsızlığı, sosyalizm ve sömürsüz bir dünya mücadelesi de sendikaların güçlü, mücadeleci bir çizgide bulunmaları ile yakından ilgili. Çeşitli emekçi kesimleri; sendikaların bu rolünü bildiklerinden, en azından hissettiklerinden bu soruların yanıtını merak ediyorlar. Çünkü sendikalar; yaklaşık 150 yıldan beri, işçi sınıfının örgütlenme ve mücadele merkezleri olarak birer ekonomik mücadele örgütleri olma ötesinde; sermayenin dünyasına karşı emeğin dünyası mücadelesinde işçileri böyle bir dünya mücadelesine bağlayan örgütler olarak rol oynadılar ve bu rollerini oynadıkları ölçüde de dostları ve düşmanları karşısında itibarlı, işlevsel, güçlü, işçileri çatıları altında toplayabilen ciddi sınıf örgütleri olabildiler.

Emekçiler, emek dostu kesimler, ortada bir sorun olduğunu, ancak bu sorunun bir çözüme kavuşması dilekleriyle birlikte; sorunu soruya çevirip tartışıyorlar ama sermayenin propaganda merkezleri aslında bu sorulara yanıtlarını çoktan vermiş, herkesin de bu yanıtı kabul

etmesi için, slogan haline getirdikleri aynı sözleri; "Sendikalar bitti", "Sendikacılık bitti", "Sendikal mücadele tarihte kaldı" cümlelerini her platformda, her araçla ve yüksek perdeden sürekli yineliyorlar.

Aslında bu görüş, "sendikaların içinden" de destek görüyor. Sendikaların başına çöreklenmiş olan sendikal bürokrasi; bunca yıl yağmalayıp, kendilerine sendikaların sırtından bir eli yağda, bir eli balda bir yaşam kuranlar; bu propaganda amaçlı sermaye görüşüne destek veriyorlar. Kamuoyunda, işçiler arasında ve kendi aralarındaki geyik muhabbetlerinde; "sendikaların ve sendikacılığın bittiğini" propaganda ediyorlar. Eğer bu propagandayı işçiler arasında yapıyorlarsa; "Bu kadar kötü durumda, bu kadar teslimiyetçi olmanın nedeni ben değilim; zaman böyle; sendikaların bir etkisi kalmadı; artık bu iş bitti. Neyse ki ben gecemi gündüzüme katarak bazı şeyleri ayakta tutuyorum" yollu bir propagandaya girişip; "Benden sonra sendika kalmayacak, ne yapın edin beni başınızdan eksik etmeyin" sonucu çıkan konuşmalar yapıyorlar. Sendikaların üst yöneticileri kendi aralarında konuşurken; "Bu işin sonu geliyor, ne vurursak kar; bu dünyaya bir daha mı geleceğiz? Biz yemesek bu işlere hiç emek vermeyenler yiyecek!.." anlamında konuyu "derinlemesine" ve "genişlemesine" sohbet konusu ediyorlar. Kamuoyuna karşı konuşurken de; sendikaların bu hale gelmesinde kendi rollerini es geçip; yasalar antidemokratik, hükümetler şu türlü, patronlar bu türlü davrandığı; işçilerin de kendilerine yeterli desteği vermediği için sendikaların bu duruma sürüklendiği propagandası yapıyorlar. Kendileri ise; "sorun" haline gelen sendikacılığın "mağduru"ymuş! Ama sendikal bürokrasinin temsilcileri, her durumda, sermaye odaklarının işçiler arasında sendikalara güvenin azalması için yürüttükleri propagandaya destek veriyorlar.

* Evrensel Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni

Eski solcu, hatta eskiden Marksizme bağlanmış görünen çevrelerden de bu görüşe destek geliyor. Bu destek bir zamanlar; "işçi sınıfı artık sömürülen bir sınıf değil, orta sınıftır" tezi öne çıkarılarak; artık sendikaların sınıf örgütü gibi değil, bir "sivil toplum örgütü" gibi davranması isteniyordu. Böylece sendikaların sendika, sendikal mücadelenin de bir mücadele olmaktan çıkarılması amaçlanıyordu. Bu görüş, çünkü; "Artık işçiye ihtiyaç kalmadı; çünkü, üretimde robotlar hızla işçinin yerini alıyor" görüşü öne sürülerek üstüne kitaplar yazıldı; tantanalı toplantılar, konferanslar düzenlenip sempozyumlar yapıldı. Bu tezin sahipleri; işçinin üretimdeki yeri ve bundan dolayı da devrimci rolünü ve toplumsal önemini yitirdiğini öne sürerek sendikaların mücadelesinin haklılık temeline saldırdılar. Çok geçmeden bu tezin de işe yaramadığı; çünkü, kapitalizmde robotları kullanmanın sınırının olduğu ve canlı emek sömürüsü olmadan karın olamayacağı anlaşılınca, bu tez de sessizce geri çekildi. Ama şimdi de, "esnek çalışma"nın yaygınlaştırılması bahane edilerek; "artık toplu sözleşme değil bireysel sözleşme dönemine geçildi; böylece TİS'e, sendikaya gerek kalmadı" bu yüzdendir ki; "sendikalı olmak, sendikal mücadele vermek, üretime zarar veren, işletmelerin rekabet gücünü kıran, üretici güçlerin gelişmesini engelleyen gerici bir tutumdur fikri yayılmaya çalışılıyor. Ve "örgütsüz bireyin", "özgür bireyin" erdemi yüceltilerek, eski anarşist görüşlere sarılınp; "örgütlü olmak, sendikalı olmak kalabalık içinde bireyin yok olması" olarak tanımlanarak sendikalı olmanın yerine, sendikasızm olma öğütleniyor.

Sendikaların sürüklendiği kaos, sendika yöneticilerinin sınıfın sorunları karşısında takındıkları aymaz, sınıf haini tutum; sendikaların sürekli üye kaybına uğraması ve giderek "istikrarlı" bir biçimde üye kaybetmesi gibi olgular göz önüne alındığında; emek düşmanı çevrelerden gelen "Sendikalar bitti!" sevinç çığlıklarını haklı gösterecek şeyler gibi görünmektedir. Ama gelişmelere biraz daha yakından bakıldığında; sorunun kaynağında sendikaların örgütlenmesinin nesnel temelinin zayıfladığı ya da işçilerin sendikalardan kaçtığını değil başka nedenleri görürüz.

Bu nedenlerin başlıcalarını şöyle sıralayabiliriz:

1) 20-30 yılın en popüler iddialarının tersine; işçi sayısı giderek azalmamakta, tam tersine, hızla artmaktadır. Örneğin; Türkiye'de 20 yıl önce üçbuçuk milyon dolayında işçi (sendikalaşabilir işçi sayısı) varken bugün bu rakamın 10 milyon dolayında olduğu tahmin ediliyor. Dolayısıyla; işçi sayısı, aktif nüfusunun neredeyse yarısına yaklaşmış bulunmaktadır. (Dünya nüfusu bakımından da işçi oranı son 20 yılda büyük bir artış göstermiştir.) Dahası; köylülük ve esnaf başta olmak üzere ara sınıflarda çözülme hızlandığına ve hükümet ve uluslararası sermaye güçleri ara sınıfları hızla eriten (örneğin şu anda nüfusun yüzde 42'sini oluşturan çiftçilikten geçinen nüfusun oranını 2006'da yüzde 20'nin altına düşürme kavgası yapılmaktadır) politikalarda ısrar ettiklerine göre, işçi sayısı daha da hızlı bir biçimde artacaktır. Bunun da ötesinde; son 10 yıl içinde kamu emekçileri kendi sendikalarını

kurmuş; son bir-iki yıldır da küçük ve orta üreticiler sendikal örgütlenmeye yönelmiş bulunmaktadır. Bu, kanıtlanma ihtiyacı olmayan gerçekler de göstermektedir ki, sendikalaşmanın nesnel temeli ortadan kalkmamakta, tersine genişlemekte, işçilerin hak mücadelesi, onlar için daha da vazgeçilmez bir duruma gelmektedir.

2) İşçilerin ve emekçilerin sendikalaşma çabaları da en az bu genişleyen temel kadar kendisini hissettirmektedir. Bunun kanıtı; birinci olarak yukarıda sözünü ettiğimiz gibi, orta ve küçük üreticilerin sendikalaşmak için kolları sıvaması ve kamu emekçilerinin hükümetlerin baskısı ve gerici güçlerin baltalama çabalarına karşın, sendikalarını kurarak, bu haklarını (grev ve toplu sözleşme hakkı olmasa da) yasalara geçirmiş olmasıdır. İkincisi ise; her yıl sayısız atölye ve fabrikada, sendikalaşmak için işçilerin girişimde bulunması; bu girişimlerin büyük çoğunluğunun işten atılmayı da göze alarak, sendika yönetimlerinin işe sarılmaması ve çoğu zaman da açıkça işçileri patronlara ihbar etmeye kadar varan ihanetlerine karşın işçiler yılmadan sendikalaşma mücadelesine yeniden yeniden girmeye devam etmeleridir. Bugün az çok istikrarlı bir üretim yapan orta büyüklükteki fabrikalarda ve atölyelerde, sendikalaşma mücadelesi geçirmemiş (hatta birkaç kez sendikalaşma mücadelesi geçirmemiş) bir işyeri yoktur dense yeridir. Bugün; "sendika" diyenin dilinin kesilip sanayide çalışamaz hale getirildiği "kriz koşulları"nda bile; pek çok işyerinde sendikalaşma faaliyetleri sürmekte; işçiler sendikalaşmaya kalktıkları için patronlar tarafından işten atılmaya devam etmektedirler. Başka bir söyleyişle; patronların gözünde sendikaya üye alıp işçinin, bir yasadışı örgüt üyesi işçiden daha tehlikeli görülmesine ve ona göre muamele görmesine karşın işçiler sendikalaşma mücadelesini sürdürmektedirler.

Örneğin TÜMTİS ve bazı yerlerde DISK Genel-İş Sendikası; son birkaç yılın ağır koşullarında bile yeni üyeler kazanarak binlerce işçinin sendikalı olmasını sağlayabilmişlerdir. Özellikle TÜMTİS'in işkolunun özelliğinden gelen örgütlenme zorluklarına rağmen örgütlenebilmesi, birçok işyerinde yetki alıp toplu sözleşme imzalaması bile; eğer sendika işi sıkı tutarsa, sendikaların büyüyeceğini gösterdiği gibi, işçinin sendikalaşma azim ve kararlılığını da göstermektedir.

SENDİKALARI KAOSA ÇEKEN NEDENLER

Tabi burada, yazının başında "sorular" iki temel soru şu hale gelir: "Toplumdaki işçileşme süreci hızla sürdüğü, sendikalaşmanın nesnel temeli genişlediği ve işçilerin sendikalaşma isteği de patronların ve hükümetlerin baskılarına rağmen devam ettiği halde; sendikaların üye ve etkinliğini yitirmeye devam etmesi nasıl açıklanabilir?" Elbette ki olanlarla olabilecekler arasında büyük bir çelişki vardır ve bunun bir açıklaması da olması gerekir.

Kuşkusuz ki; somut bir işyerinde "sendikalaşma faaliyeti"nden söz edildiğinde, her işyerinin kendine has koşulları vardır; ama burada biz; biraz soyutlama yaparak,

hemen bütün ülke sathında geçerli başlıca nedenler üstünde duracağız.

Bunları da şöyle sırlayabiliriz:

1) Mevcut sendikal yapının işlevselliğini yitirmesi:

Şöyle ki; Almanya, Fransa, İngiltere gibi başlıca kapitalist ülkeler başta olmak üzere kapitalist dünyada sendikalar, 1950'lerden itibaren, sosyalizmin dünya ölçüsünde kazandığı prestijini üstünde ve "sosyal devletin" şemsiyesi altında bir sendikacılık olarak şekillendi. Bu dönem, devletle bütünleşen sendika bürokrasisinin, bütün önceki dönem boyunca, kazanılan yasal ve fiili hakları, bir mirasyedi gibi har vurup harman savurdıkları bir dönem oldu. Sendika bürokrasisi, sendikal mücadeleyi düzen sınırları içinde tutmayı asli görev olarak benimsedi. Adeta devletin yüksek bürokrasisi muamelesini gören sendika bürokrasisi, devlet ve hükümetlerin kendilerine biçtiği bu role uygun davrandı.

Zaman içinde bunlar, sendika tüzüklerini ve sınıfın geleneğinden gelen demokratik ilkeleri de sendika bürokrasisinin çıkarlarına uygun olarak değiştirdiler. Hükümetlerin ekonomik programları; patronların çıkarlarının maksimum tutulması (istihdamın korunması, ülke sanayisinin korunması gibi gerekçelerle) bu sendikacıların özenle gözettikleri bir kriter oldu.

Bu dönem, Türkiye'de de "siyasetdışı" ya da "partilerüstü sendikacılık" dönemi oldu. DİSK'in kuruluş dönemindeki işçilerin inisiyatifinde gelişen sendikal eylem dönemi bir yana bırakılırsa, çeşitli iddialarla ortaya çıkan bütün sendika konfederasyonlarının sistemle uzlaşmayı esas alan, sınıf mücadelesini reddeden bir sendikacılığı esas aldıklarını söylemek, gerçeği ifade etmek olur.

"Bitti", "dibe vurdu", "iflas etti" denilen sendikacılık işte bu sistemle bütünleşen, sendika bürokrasisinin kontrolü altında, işçiyi dışlayan sendikacılıktır. Başka bir söyleyişle, her gün üye kaybeden, küçülen, özelleştirme tarafından son darbe vurulmaya hazırlanılan sendikalar, sendika bürokrasisinin tahrip edip birer bürokratik kurum haline dönüştürdüğü yapılardır.

Kısacası '60'lı, '70'li yıllarda hükümet ve patronlarla uzlaşma içinde "durumu idare eden" ama "sosyal devlet" imkanlarından yararlanarak işçi yığınları karşısında bir iş yapıyor görünerek bir itibar sahibi olan sendikacılık, 70'lerin ortalarında başlayıp '80'lerde egemen görüş haline gelen liberal politikalara yönelişle birlikte işlevsizleşmiştir. Çünkü; uluslararası işçi sınıfının ve sosyalizmin başarıları karşısında; "sosyal devlet"le geri adım atan ve işçilerin haklarını tanımak zorunda kalan politikalar izleyen sermaye güçleri; sosyalizmin ve işçi sınıfı karşısında kazandığı başarılar sonrasında; artık bu kurallara uymayacağını ilan etmiş; dolayısıyla sendikalarla ve işçilerle yaptığı "karşılıklı uzlaşım" anlaşmasını tanımadığını fiilen ilan etmiştir. Uzlaşmacılık ve sermayenin egemenliğine iman temelinde şekillenen uzlaşmacı sendikacılık; bu durumda işlevsizliği açığa çıktığı gibi,

sermayeye karşı hiçbir mücadele imkanının olmadığı da ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla dev bürokratik kurumlara haline gelen işçi sendikalarının, konfederasyonların sermaye karşısında aciz, milyonlarca işçiyi hareket ettirmeyen yapılar olduğu ortaya çıkmıştır. Kuşkusuz ki; bu yapının yarattığı olumsuzluklar işçi hareketi ve yığınları üstünde sendikalar ve onların yönetimleri hakkında olumsuz propagandaya zemin hazırlamakta, işçiler arasında kararsızlık ve karamsarlık yayan bölücü eğilimlere güç ve dayanak sağlamaktadır.

2) Sendikal bürokrasinin hain rolü:

Son 10 yıllık gelişmelere daha yakından bakıldığında şunlar söylenebilir: Sermayenin saldırıları karşısında zaten asıl ağırlığı kamuda olan sendikacılık; özelleştirmeler ve taşeronlaştırmalar yoluyla kontrol altına alınmış; Türk-İş üst yönetiminin başını çektiği sendika bürokratları, hükümetler ve patronlarla işbirliği içinde sendikal hareketi tasfiye etmeye girişmişler ve bu süreç hala da devam etmektedir.

Sendikacılar; her vesileyle mevcut durumdaki olumsuzluklardan yakınmakta; ama durumu düzeltmek için parmaklarını bile kıpırdatmamakta; hatta mücadele eden sendikacıları, temsilcileri baskı altına alarak, onlara karşı gerici, emek düşmanı çevrelerle, hatta patronlarla işbirliği yapmaktan çekinmemektedirler. Bu tutumlar; sendikal işçiler arasında heves kırıcı, mücadeleden caydırıcı, sendikal olmayı yük haline getiren tutumlardır. Yeni örgütlenen yerlerde de bu tutumlar nedeniyle sorunlar çıkmakta; patronlar sendikacıların bu tutumlarını işçiler arasında propaganda yaparak, sendikaları birkaç bürokratin özel çiftliği olarak göstererek işçileri caydırmaya çalışırken sendika bürokratları da örgütlenmeyi "kolay" mış gibi göstererek işçileri yanıltmakta; ilk zorlukta ise, güvenlik güçlerinden patronlara kadar herkesle uzlaşıp, işçileri arkadan hançerlemektedirler. Mücadeleci sendikacıların işin içinde olmadığı ya da işyerinde ciddi ve her şart altında mücadeleyi yönetebilecek bir karakterde, bir işçi örgütlenmesi yapılmadan başlanan sendikalaşma girişiminin böyle bir tabloyla sonuçlanması elbette ki; sendikal bürokrasinin mücadeleye yaklaşımı ve onların patronlarla içli dışlılığı ile doğrudan bağlantılıdır.

İşte bu sendikacılık anlayışının başarısızlıkları (patronlar tarafından başarı) ortaya sendikaların güç kaybettiği, işçilerin sendikalara itibar etmediği tabloyu çıkarmaktadır. Ve bu tablo üstünde de sermaye güçleri ve sendikal bürokrasi "Sendikalar öldü" propagandasına malzeme sağlamaktadır.

3) Sendikal yasalar ve sermaye güçlerinin yasa tanımazlık geleneği:

Türkiye'de Anayasa ve yasalar sendikalara üye olmayı "serbest" bırakmıştır. Yasalara göre, her işçi sendikalara üye olabilir ve sendikaya üye olduğu için işçiyi patron baskı yapamaz, örneğin onu bu yüzden işten atamaz! Peki patron, işçiyi sendikalı oldun diye işten atarsa ne olur? Bu sorunun yanıtını bütün işçiler ve sendikacılar bilir:

Hiçbir şey olmaz! Ama yine de patronlar "yasaya karşı gelmiş" görünmemek için hiçbir işçiyi "sendikalı oldu" diye işten atmazlar. Ama; İş Yasası'nın 13, 17 ya da başka pek çok yasası onlara işçi atma fırsatı verdiği için o maddelerden birini kullanmayı bir sınıf tutumu olarak benimseyip, "yasa çiğnemiş görünmeye" tercih ederler. Ve "patron beni, sendikal mücadeleden dolayı işten attı"nın ispatını işçinin yapmasını isterler. Bu mevcut prosedür içinde neredeyse imkansız bir şeydir. Bu yüzdendir ki; bugüne kadar, sendikalı olmak istediği için onbinlerce işçi işten atılmış (belki yüzbinlerce demek daha doğru olur), bu konuda sayısız dava açılmıştır ama, "sendikal nedenle" işten atıldığı kanıtlanabilen dava sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Bunun da ötesinde; sendikaya üye olduktan sonra başlayan süreç; inanılmaz biçimde uzun ve patronlara bütün sendikalı işçileri işten atmayı sağlayacak açıklarla doludur. Bu yüzden de pek çok işyerinde; resmen sendika yetki aldığı halde, fiilen çalışan sendikalı üye kalmamakta, böylece sendika aldığı yetkiyle kalmaktadır. Bunların da ötesinde kapsam dışı personel uygulaması bile işyerlerinden sendikaları silmek için sayısız fırsat sunan bir uygulamadır.

Esnek çalışmanın yaygınlaşması; taşeronlaştırma, "Toplam kalite" uygulamaları ise; yine son 5-10 yılda sendikalaşmayı baltalayan etkenler olarak ortaya çıkmıştır ve bunu sınırlayan yasa maddeleri de değiştirilerek işçinin ve sendikaların patronların saldırılarına daha da açık hale getirilmesi için Meclis'te yasa tasarıları sırada beklemektedir.

Aynı kapsam içinde son 10 yıl içinde patronlar; taşeronlaştırma yoluyla işyerlerinde sendikaların yetkisini düşürmüştü; ya da 100 kişinin çalıştığı işyerinde bile 8-10 taşeron kurduğu gibi, aynı ad ve "sicil"le ülkenin dört bir tarafında işletmeler kurarak örgütlenmeyi zorlaştıracak önlemler alarak sendikalaşmayı caydırmaya çalışmaktadırlar.

Bütün yasa tanımazlık, 'yasaya karşı hile'ye başvurmalar; iş müfettişleri, çalışma müdürlükleri, mülki amirler ve hükümetler tarafından bilindiği halde, göz yumulmakta hatta teşvik edilmektedir.

Patronların, hükümetlerin yasa tanımazlığı ve yasaların zaten sendikalaşmayı patron istemezse imkansız kılacak biçimde düzenlemesi için sayısız nedenler gösterilebilir. 1982'de Sendikalar Yasası cunta tarafından yeniden yapıldığında, dönemin TİSK Başkanı Halit Narin; "Bundan böyle biz güleceğiz. Hadi şimdi sendikalaşın da görelim bakalım!" derken aslında durumun gerçekçi bir tablosunu çizmişti.

2000 Ekim'inde, İstanbul'da yapılan TÜMTİS Genel Kurulu'nda açıklanan bildirge; reformcu, işbirlikçi, uzlaşmacı sendikacılığın egemen olduğu sendikaların bugün geldiği yeri şöyle tarif etmektedir:

"Dünya sendikal hareketi bir yol ayrımında. Ama bu sendikal hareketin önünde birisi doğru, birisi yanlış iki yol

olduğu anlamına gelmiyor. Çünkü bu yollardan birisi, sendikal hareketin bugün bulunduğu yolda "ilerlemesi"dir ki; bu aslında bir yolda ilerlemek değil bir çukura, bir batağa yuvarlanmaya devam etmek anlamına gelmektedir. Öteki yol ise; sendikal hareketin bir hareket olarak ayağa kalkmasının tek yolu olan mücadelecilik bir sendikacılık çizgisine yönelerek; sendikaların sınıfın sermayeye ve onun saldırılarına karşı bir mücadele merkezi, sınıfın sendikaları olarak yeniden örgütlenmesinin; sınıf sendikacılığının gösterdiği yoldur.

Son yarım yüzyıl içinde gelişmiş kapitalist ülkelerde ortaya çıkıp, tüm dünyaya yayılan; devletin ve patronların himayesinde sendikacılık anlayışı iflas etmiş bulunmaktadır. Devlet, hükümetler ve patronlarla uzlaşma; sermayenin çıkarlarının gözetildiği ölçüde emeğin işçi sınıfının çıkarlarının gözetileceği tezini benimseyerek geliştirilen sarı sendikacılık, sınıf işbirlikçisi, reformcu sendikacılık anlayışı, halk ve işçi yığınları arasında bütün itibarını yitirmiştir.

Ve bugün gelinen yerde; gelişmiş ülkeler başta olmak üzere tüm dünyada sendikaların yeniden ve mücadelecilik bir hatta kurulmasını dayatmış bulunmaktadır. Çünkü; yüzyılın ortalarında başlayan uzlaşmacı sendikacılığın egemenliği sendikaları çürütmüş, kendisine gerekçe yaptığı "sosyal devlet" vb. gibi tüm dayanaklarını yitirmiştir.

Bu yüzdendir ki; sadece Türkiye'de değil tüm dünyada sendikal hareket; 'sınıf sendikacılığı mı yoksa çöküş mü' yol ayrımına dayanmıştır."

YENİ SENDİKAL HAREKETİN VE SENDİKALARIN YENİDEN İNŞASININ DAYANAKLARI

Bütün bu olumsuzluklara karşın son 10 yıldır, en gelişmiş kapitalist ülkeler dahil dünyada; pek çok bakımdan "yeni" diyebileceğimiz bir işçi hareketi, aynı anlama gelmek üzere, sendikal hareketin yenilenmesi hareketi gelişmektedir.

Yukarıda sözü edilen TÜMTİS'in yayımladığı broşürde, sendikaların yeniden mücadelecilik, sınıf sendikacılığı hattına girebilmesinde kastedilen de; sendikaların mücadele içinde "yeniden kurulması"dır. Bunun olabilmesi için

1) Sendikal mücadelenin yeniden; tabana inerek, her işçinin bu mücadeleye katılabileceği bir taban örgütlenmesinin sendikal harekette temel ilke haline getirilmesi,

2) Sendikaların siyasetüstünlük, siyasetdışılık, şu ya da bu siyaset adına, şu ya da bu burjuva partisini desteklemekten vazgeçerek; sınıfın çıkarları doğrultusunda ve onun dünya görüşünden kalkan; küreselleşmeye, sermayenin saldırılarına karşı, ülkenin kaderine el koyacak bir siyasi hatta yönelmesi, bu temelde sınıf partisi ve sınıfa yakınlık duyan siyasi çevrelerle sıkı ilişki içine girerek; ortak mücadele cephesinde, hatta bu cephenin merkezinde yer almasıdır. Başka bir söyleyişle sendikaların yeniden inşası; sendikaların işçi sınıfının örgütlenme ve mücadele merkezleri olarak yeniden örgütlenmesidir.

Kuşkusuz bunlar bugün “yapalım” deyip yarın olacak şeyler değildir. Tersine böyle bir amaç; gidişatin farkına varan ve bir çıkış yolu fikrinde birleşen ileri işçi kesimlerinin ve namuslu, sınıfın çıkarları kaygısını duyan her kademedeki sendikacıların uzun ve kapsamlı mücadelesinin böyle bir planın parçası olarak değerlendirilmesini gerektirir.

Türkiye’de, bu yönelişin pek çok dayanağı vardır. Bu dayanakların en başında; ‘89 Bahar Eylemleri’yle başlayıp, o günden beri sermaye güçleri ve sendikal bürokrasinin bütün çabalarına karşın, teslim alınamayan, pek çok mevzi kaybetmesine karşın, fırsat bulduğunda yeniden yeniden ayağa kalkan işçi sınıfı ve emekçilerin mücadelesi vardır. Ve bu mücadele içinde işçilerin, emekçilerin küçümsenemeyecek bir bölümünün reformcu, uzlaşmacı ve sarı sendikacılığın patronlar ve hükümetle ilişkilerini, sendikal hareket içindeki rolünü, yeterince anlamasalar bile, fark etmeye başlamış olmaları, sendikaların yeniden ve mücadeleciler çizgide inşası için bir diğer dayanaktır.

Bunun dışında; bugün sendikaların çeşitli kademelerinde; azımsanmayacak sayıda sendikacı, mevcut sendikal çizginin ve sendika bürokrasisi kastının sendikaların yönetimini ele geçirmiş olmasının işçinin lehine olmadığı ve bu çizgiden daha mücadeleciler bir hatta geçilmeden sendikaların içinde buldukları sorunların üstesinden gelemeyeceğini fark etmişlerdir. Dolayısıyla; İstanbul başta olmak üzere çeşitli illerde ortaya çıkan sendikal platformlar, “sendika birlikleri”, hatta birçok ilde Emek Platformu’nun yerel uzantısı olarak oluşan sendikal platformlar, mücadeleciler bir sendikacılık için dayanaklar olarak görülmelidir.

Bu olgular sadece Türkiye’de de yoktur. Almanya, İtalya, Fransa gibi merkezi kapitalist ülkeler de dahil tüm dünya ülkelerinde gelişmekte, her ülkenin kendi özelliklerine göre biçim kazansa da; mücadeleciler bir sendikal çizgi tartışması ve bu tartışma etrafında birlikler, platformlar oluşmaktadır. Bu amaçla pek çok ülkede; ulusal ya da uluslararası çapta sendikal konferanslar düzenlenmekte, sorunlar enine boyuna tartışılıp kararlar alınmaktadır.

İlki, 1999’da Türkiye’de Ören’de yapılan ve Haziran ayında da Atina’da 3.sü yapılacak olan “Uluslararası Sendikal Konferans” 20 dolayında ülkeden sendikacıların

sürekli katılımının gerçekleştiği bir platform olarak, bu uluslararası birliklerin en istikrarlı biçiminde ortaya çıkmış bulunmaktadır.

İşçi emekçi sınıfların mücadelesi, sendikal bürokrasinin ve mevcut sendikal çizginin sermayeye hizmet ettiğinin açığa çıkması; ulusal ve uluslararası düzeydeki kümelenmelerle göz önüne alındığında; işçi hareketinin ulusal ve uluslararası çapta kendisini yenilemesinin dayanakları da ortaya çıkmaktadır. İşte TÜMTİS Kongresi’nde sınıfın ileri kesimlerine ve tüm işçi sınıfı dostlarına yapılan çağrı aslında sendikaların hangi çizgide bir mücadele ile yenilenebileceğinin bir belgesidir.

İşçi hareketinin öldüğü iddiasının en doruğa çıktığı ‘90’ların ikinci yarısında, gelişmiş kapitalist ülkelerde işçilerin ayağa kalkması; hem mevcut sendikaların işbirlikçi karakterini ve işlevsizliğini gösterdi hem de işçilerin mücadele etme niyetlerini. Hükümetler bu hareketleri ancak, uygulamaya sokulan programları geri çekerek kontrol altına alabildi. Ve işçi haklarını ortadan kaldırma programları tedricen devreye sokuldu: Ancak; henüz bir hesaplaşma safhasına gelinmedi de; işçiler boyun eğen, teslim olan bir çizgiye çekilmiş değiller. İtalya’da son aylarda ortaya çıkan ve işgüvencesi yasasının değiştirilmesine tepki merkezli “genel greve” varan eylemler; Almanya’da 7 yıl aradan sonra metal işçilerinin onbinlercesinin toplu olarak greve çıkması, Fransa’da “Juppe Planı”nın yeniden gündeme gelme ihtimaline karşı gösterilen tepkiler, İngiltere’de demiryolu grevleri ve nihayet 2002 1 Mayıs’ının gelişmiş kapitalist ülkelerde gerçek işçi talepleri etrafında birleşmiş yüzbinlerce işçi tarafından kutlanması sendikal hareketin yeni bir atılım için dayanakları olarak ortaya çıkmış bulunmaktadır. Yine bizim gibi ülkelerde de mücadelenin ülke sorunlarıyla içli dışlı bir karakter göstermesi; köylü, esnaf ve kamu emekçilerinin taleplerinin işçi talepleriyle iyice yaklaşmış olması; mevcut sendikal yapıya rağmen sendikal hareketin gelişme eğilimine işaret etmektedir.

Kuşkusuz ki; sendikal mücadele, sendikacıların “işçinin çoğunluğu sendikaya üye olursa işçi sendikalaşmış olur” formülünden çok daha zordur ve bu zorluğu aşmanın ilk koşulu bu zorluğu göze alan işçilerin ileri kesimlerinin birleşerek işyerinde fikir birliği yapmasıdır. Bu temel doğru anlaşılır ve gereği yapılırsa asıl önemli adım atılmış olacaktır.